

Tvistelovsbrev nr. 11.

Småkravprosess

Tvisteloven kap. 10 har nye regler om en småkravprosess for saker om formuesverdier under kr 125 000. Småkravprosessen er utslag av proporsjonalitetsprinsippet. Prosessen skal være enkel, rask og billig med vekt på muntlighet, og partene skal kunne klare seg uten prosessfullmektig. Reglene i kap. 9 om allmennprosessen gjelder så langt de er gitt tilsvarende anvendelse.

§ 10-1 andre ledd angir virkeområdet:

- a) Alle saker hvor tvistesummen er under kr 125 000 (sml. § 6-2 andre ledd bokstav a, § 6-10 andre ledd og § 29-13 tredje ledd), jf. kap. 17 om verdifastsettelse.
- b) Saker med høyere tvistesum, med partenes samtykke og rettens beslutning. Partene kan ikke avtale det motsatte; behandling ved allmennprosess når tvistesummen er under kr 125 000.
- c) Enkle saker som ikke gjelder formuesverdier – etter rettens beslutning hvis det er forsvarlig og hensiktsmessig og ikke begge parter protesterer.

Tredje ledd a – d angir hvilke saker som likevel ikke skal behandles etter småkravprosessen: Gruppesøksmål, saker etter spesialprosess med mindre annet er bestemt, saker uten fri rådighet, jf. 11-4, eller saker med tvistesum under kr 125 000 når saken har prinsipiell betydning eller er så komplisert at den bør behandles ved allmennprosess.

Saksforberedelsen forutsettes å være enklere enn i allmennprosessen *jf § 10-2*.

Allmennprosessens regler om stevning og tilsvær, §§ 9-2 og 9-3, gis imidlertid tilsvarende anvendelse, jf. også § 12-1 andre ledd. §§ 9-6 og 9-8 gjelder også tilsvarende.

§ 10-2 andre og tredje ledd regulerer saksforberedelse etter at tilsvær er inngitt og erstatter §§ 9-4 og 9-5 i allmennprosessen. Saksforberedelsen skal skje raskt. Veiledning og muligheten for grunnlag for en minnelig ordning er særlig framhevet i andre ledd. Det skal ikke avholdes rettsmøte under saksforberedelsen og det skal ikke forhandles muntlig om spørsmålet om valg av prosessform. Ved behov for muntlige forhandlinger om saksbehandlingsspørsmål, for eksempel om saken skal avvises, må spørsmålet avgjøres under den muntlige sluttbehandlingen, jf. § 9-6 tredje ledd andre punktum. Gir den forkortede saksforberedelsen ikke et tilstrekkelig forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, kan § 9-17 andre ledd anvendes, jf. § 10-3 sjuende ledd. Retten står i utgangspunktet fritt til å bestemme om kontakten med partene skal være skriftlig eller muntlig. Lovens generelle regler setter grenser for hva retten og partene kan kommunisere om på annen måte enn gjennom rettsmøte, prosesskriv eller oppmøte i retten, jf. § 12-1 og § 13-1 første ledd. Forhold som er av betydning for avgjørelsen, må formidles retten gjennom prosesskriv eller i rettsmøte.

Behandlingsformen skal i størst mulig grad være muntlig. § 9-9 om behandlingsform og avgjørelsesgrunnlag gjelder ikke. Det er gitt muligheter for avvik fra muntlige behandlingsform i § 10-2 tredje ledd andre punktum, og § 10-3 første ledd andre punktum gir hjemmel for unntaksvis å gjennomføre fullt ut skriftlig behandling av prosessøkonomiske grunner.

§ 9-10 gjelder ikke. Det skal ikke avgis sluttinnlegg, og det skal ikke skje noen formell avslutning av saksforberedelsen. § 10-2 tredje ledd første punktum har imidlertid satt frist for å varsle om bevis til en uke før muntlig sluttbehandling.

§ 10-3 regulerer *muntlig sluttbehandling*. Rettsmøtet kan avholdes som fjernmøte. Det skal som hovedregel ikke vare mer enn én dag, jf. *andre ledd*. I forarbeidene antas at det i flertallet av sakene vil være grunnlag for å sette en halv dags varighet. Det kan ikke settes rammer for enkelte deler av forhandlingene, sml. § 9-11 andre ledd. *Tredje ledd* åpner for at retten kan settes med fagkyndige meddommere. *Fjerde ledd* regulerer muntlighet og bevisumiddelbarhet og gir hovedinnholdet i § 9-14 tilsvarende anvendelse. Bestemmelsen må ses i sammenheng med presiseringen av bevisførselen i *femte ledd*. Rettens plikt til saksstyring i femte ledd er tilpasset småkravprosessens forenklete og uformelle saksbehandling, sml. § 9-13 første ledd. De enkelte ledd i hovedforhandlingen i § 9-15 er gitt tilsvarende anvendelse, men slik at retten kan forenkle behandlingen for å oppnå konsentrasjon av saken. Hovedregelen om bevisumiddelbarhet begrenses i *sjette ledd* ved at det er større adgang til fjernavhør enn ved allmennprosess, § 21-10 gjelder ikke. Adgangen til bevisopptak er mer begrenset, jf. at det bare er § 21-11 første ledd bokstav b som gjelder.

Domsavsigelsen og dommens innhold er regulert i § 10-4. Dom skal *normalt* avsies innen tre måneder etter stevning. Modifikasjonen ”normalt” kom inn ved endringslov 2007 nr. 3 (Ot.prp. nr. 74 (2005-2006) s. 35-36 og 59). Ved muntlig behandling kan dommen avsies ved rettsmøtets avslutning ellers innen én uke etter at den er tatt opp til doms. § 10-4 tredje ledd angir framgangsmåten når dommen avsies ved rettsmøtets avslutning. *Fjerde ledd* angir en enkel og kort utforming av dommen: Den skal kort forklare hva saken gjelder, gjengi påstander og påstandsgrunnlag og redegjøre for hvilke momenter retten har lagt avgjørende vekt på.

§ 10-5 første ledd angir uttømmende hvilke utgiftsposter som kan erstattes som sakskostnader. Nytt er at det er fastsatt et maksimumsbeløp for kostnader til rettshjelp og fagkyndige meddommere begrenset oppad til 20 % av tvistesummen, minimum kr 2 500 og maksimum kr 25 000 jf. § 10-5 annet ledd. Maksimalbeløpene skal ikke omfatte betalt merverdiavgift, men avgiften kan kreves erstattet i tillegg, jf. andre punktum. Begrensningene i første og andre ledd kommer i tillegg til begrensningene som følger av kap. 20. Når en part har anlagt sak eller tatt til motmæle åpenbart uten grunn gjelder de alminnelige reglene i kap. 20, jf. *tredje ledd* første punktum. Tilsvarende gjelder for kostnader en part ved forsømmelser har påført motparten, jf. andre punktum. Da gjelder maksimalbeløpene bare for partens øvrige kostnader. Første og andre ledd gjelder ikke ved anke over dommen, jf. *fjerde ledd*. Sakskostnader knyttet til saksbehandlingsanke hvor kostnadsspørsmålet er overlatt til avgjørelsen i tingretten, jf. § 20-8 tredje ledd, kommer derfor i tillegg til maksimumsbeløpet. Rettsgebyret ved småkravprosess er regulert i nye åttende og niende ledd i rettsgebyrloven § 8.

Dommen kan *ankes* etter reglene for anke over dom i allmennprosess, jf. § 10-6. Oppheves tingrettens dom etter § 29-12 andre ledd kan lagmannsretten samtidig bestemme at den videre behandling i tingretten skal skje etter reglene for allmennprosess i stedet for småkravprosess. I motsatt fall blir § 10-1 andre og tredje ledd avgjørende for prosessformen ved den videre behandlingen. § 10-1 fjerde ledd kan bli aktuell. § 9-6 gjelder for avgjørelsen etter § 29-12 andre ledd, jf. tredje ledd.

Aktuelle problemstillinger – diskusjonstemaer

1. Hvordan kan og bør kontakten mellom retten og partene foregå under saksforberedelsen for eksempel ved materiell veiledning, prosessuell veiledning, spørsmål om forliksmulighet og praktiske spørsmål?
2. Når bør retten settes med fagkyndige meddommere ved småkravprosess?
3. Hva er forskjellene i gjennomføringen av saksforberedelsen og hovedforhandling/muntlig sluttbehandling i allmennprosessen og småkravprosessen?
4. Hvordan får proporsjonalitetsprinsippet konkret større gjennomslag i småkravprosessen enn i allmennprosessen?
5. Hvilke utfordringer kan retten møte under styring av muntlig sluttbehandling når parten(e) er selvprosederende?
6. Utforming og avsigelse av dom i småkravprosess – forskjeller til utforming og avsigelse av dom i allmennprosessen.

Forarbeider

NOU 2001: 32 bind A, pkt. kap. 11 (s. 317–344), bind B, kap. 10 (s. 762–765)

Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) kap. 15 (s. 193–202) og kap. 29 s. 400–403

Ot.prp. nr. 74 (2005-2006) s. 35-36 og 59

Utarbeidet av lovrådgiver Elisabeth Wittemann
Justisdepartementet, Lovavdelingen